

PLAN
ROZWOJU
LOKALNEGO GMINY
BUDZISZEWICE
na lata 2016 - 2022

-----Budziszewice 2016 rok-----

SPIS TREŚCI

I.	WPROWADZENIE	str. 3
II.	OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO	str. 4
III.	CHARAKTERYSTYKA GMINY BUDZISZEWICE	str. 4
	1. Położenie geograficzne, powierzchnia, miejscowości, liczba ludności	str. 4
	2. Historyczny rozwój przestrzeni	str. 6
	3. Przestrzenna struktura gminy	str. 7
IV.	INWENTARYZACJA ZASOBÓW GMINY	str. 8
	1. Środowisko geograficzno-przyrodnicze	str. 8
	2. Turystyka, rekreacja	str. 9
	3. Obiekty dziedzictwa kulturowego	str. 10
	4. Zagospodarowanie przestrzenne	str. 12
	4.1. <i>Budownictwo</i>	str. 12
	4.2. <i>Infrastruktura techniczna</i>	str. 12
	4.2.1. Gospodarka wodno-ściekowa, odpadami, energetyczna, telekomunikacja	str. 12
	4.2.2. System komunikacji	str. 14
	4.2.3. Obiekty i tereny	str. 17
	4.3. <i>Infrastruktura społeczna</i>	str. 23
	4.3.1. Kultura	str. 23
	4.3.2. Oświata	str. 24
	4.3.3. Ochrona zdrowia	str. 25
	4.3.4. Sport	str. 26
	5. Kapitał społeczny i ludzki	str. 26
	6. Gospodarka i rolnictwo	str. 27
	6.1. <i>Działalność gospodarcza</i>	str. 27
	6.2. <i>Rolnictwo</i>	str. 28
V.	MOŻLIWOŚCI I OGRANICZENIA ROZWOJU GMINY	str. 30
VI.	MISJA, CELE, OBSZARY ROZWOJU GMINY	str. 32
VII.	ZADANIA INWESTYCYJNE I INNE PRZEDSIĘWZIĘCIA PLANOWANE DO REALIZACJI NA LATA 2016-2022 , tabela	str. 34
	• infrastruktury drogowa	str. 34
	• infrastruktura wodno-ściekowa	str. 35
	• kultura, turystyka, sport i rekreacja, centra wsi	str. 35
	• infrastruktura oświatowa	str. 37
	• odnawialne źródła energii	str. 37
	• budownictwo mieszkaniowe	str. 37
VIII.	PODSUMOWANIE	str. 38

I. WPROWADZENIE

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Budziszewice jest kontynuacją dotychczasowych dokumentów strategicznych, określających obszary i cele gminnej polityki rozwoju, takich jak Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Budziszewice na lata 2004-2006, następnie Plany Rozwoju Miejscowości i w latach ostatnich Plany Odnowy Miejscowości.

Założeniem Planu jest podejmowanie zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć zaspakajających potrzeby społeczne i aktywizujących mieszkańców gminy. W efekcie poprawiających jakość życia w gminie.

Przyjęcie konkretnych zadań i kolejność ich realizacji ma wynikać z nakreślonych wielokierunkowych obszarów potrzeb o znaczeniu priorytetowym dla poprawy jakości życia i tym samym rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Systematyczna realizacja zadań sprawi osiągnięcie celów założonych dla poszczególnych obszarów rozwoju, w przyjętej zaś perspektywie czasowej osiągnięcie założonego celu strategicznego.

Plan Rozwoju Gminy Budziszewice, przy nakreślonej misji Gminy „Dbanie o wysoką jakość warunków życia i wszechstronną aktywizację społeczności lokalnej” stwarza możliwość jej wypełnienia poprzez efektywne pozyskiwanie środków zewnętrznych pochodzących głównie z Funduszy Europejskich, jako że jest obligatoryjnym dokumentem w procesie ubiegania się o przyznanie pomocy finansowej na realizację planowanych zadań ze środków unijnych.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Budziszewice określa obszary rozwoju, zhierarchizowane według priorytetów dla rozwoju gminy. Z perspektywy czasu, zachodzących w gminie zmian społeczno-gospodarczych, oczekiwań i potrzeb mieszkańców, będzie możliwość jego weryfikacji i zmian w zakresie wynikającym z tychże procesów.

II. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Niniejszy Plan Rozwoju Lokalnego obejmuje obszar gminy Budziszewice. Określa cele i zadania służące ich osiągnięciu i tym samym zapewniające rozwój gminy w nakreślonych w tymże Planie kierunkach rozwoju w latach 2016-2022. Posłuży podejmowaniu zaplanowanych w nim działań ze środków własnych budżetu Gminy Budziszewice, środków budżetu Unii Europejskiej oraz z innych zewnętrznych źródeł finansowania.

III. CHARAKTERYSTYKA GMINY BUDZISZEWICE

1. Położenie geograficzne , powierzchnia, miejscowości, liczba ludności.

Gmina Budziszewice położona jest w południowo-wschodniej części województwa łódzkiego, w powiecie tomaszowskim.

Graniczy z trzema gminami powiatu tomaszowskiego: Żelechlinek ,Ujazd i Lubochnia oraz jedną gminą powiatu łódzkiego wschodniego : Koluszki.

Rys.1. Położenie gminy Budziszewice w powiecie tomaszowskim.

Odległość do Tomaszowa Mazowieckiego, siedziby powiatu wynosi 22 km.

Odległość do Łodzi, siedziby województwa wynosi 40 km.

Odległość do Warszawy wynosi 110 km.

Gmina Budziszewice znajduje się w obszarze wpływów miasta wojewódzkiego Łódź i powiatowego Tomaszów Mazowiecki. Są to ośrodki, które skupiają usługi lecznictwa specjalistycznego, szkolnictwa średniego i wyższego, kultury, sportu i otoczenia biznesu.

Przez teren gminy przebiega droga wojewódzka nr 715, drogi powiatowe: relacji Budziszewice-Rękawiec, relacji Budziszewice-Węgrzynowice i relacji Lubochnia-Rękawiec-Żelechlinek.

Powierzchnia gminy Budziszewice wynosi 30 km².

Gmina liczy 2207 mieszkańców. Zamieszkują oni w 16 wsiach zorganizowanych w 8 sołectw.

Tabela 1. Zestawienie miejscowości w podziale na sołectwa w gminie Budziszewice

Nazwa sołectwa	Nazwa miejscowości	Liczba osób zamieszkujących miejscowość
Budziszewice	Budziszewice	784
	Adamów	51
	Antolin	16
Teodorów	Teodorów	53
	Nowy Józefów	52
	Helenów	9
Zalesie	Zalesie	95
Węgrzynowice	Węgrzynowice	279
Węgrzynowice Modrzewie	Węgrzynowice Modrzewie	152
Mierzno	Mierzno	200
	Nowe Mierzno	39
	Józefów Stary	65
Rękawiec	Rękawiec	181
	Agnopol	59
	Walentyńów	0 (wieś niezamieszкана)
Nowy Rękawiec	Nowy Rękawiec	134
	Nepomucenów	38

Gmina jest terenem zwartym. Średnia gęstość zaludnienia w gminie wynosi 74 osoby na 1 km².

Źródła utrzymania mieszkańców : praca zawodowa i własne gospodarstwa rolne. Dochód na 1 mieszkańca wynosi 794,96 zł. Bezrobocie w gminie wynosi 13,3 %.

2. Historyczny rozwój przestrzeni.

Pierwsza wzmianka dotycząca gminy, mówiąca o miejscowości Budziszewice jako włości księżęcej, pochodzi z 1295r.. Należała ona wówczas do rodziny Budziszewskich (Budzisz, Budźko) posługującej się herbem Gąska, zwany także „Paparona” od włoskiej rodziny Papara. Ród ten najbardziej rozpowszechniony był w Ziemi Sieradzkiej i na Podolu.

Już w 1336 roku w Budziszewicach nastąpiło erygowanie parafii powstałej z fundacji księcia Siemowita III. W tym też mniej więcej okresie, w 1358 roku nastąpiła lokacja miasta w miejscu wsi. Powtórna lokacja już na prawie chełmińskim dokonana została za czasów panowania Władysława II Jagiełły w 1407 roku.

W rejestrach poborowych z II-jej połowy XVIw. Budziszewice nie są zaliczone do miast, lecz w następnym wieku, po wojnach szwedzkich (lustracja z 1660r. i 1661r.) znowu nazywane są miastem. Budziszewice nazywane były miastem królewskim. W mieście pozostało jednak tylko 7 domów i czterech rzemieślników: dwóch rzeźników, kowal i bednarz.

W XVIII wieku Budziszewice rozwijały się stosunkowo szybko, mimo wielkiego pożaru, który w 1749 roku strawił zabudowę miasta i kościół wraz z plebanią. Już w 1788 roku Budziszewice liczyły 135 domostw i posiadały nowy kościół wzniesiony w 1758r. Budziszewice zamieszkiwało wówczas 810 mieszkańców, a pobliską metropolię Piotrków Trybunalski 1364 mieszkańców (lustracja z 1782r.). Świadczy to pośrednio o ówczesnej randze tej miejscowości w sieci osiedleńczej terenów granicznych Mazowsza i Łęczyckiego.

Na przełomie XVIII/XIX wieku Budziszewice utraciły oprawa miejskie i za sprawą położenia (z dala od głównych szlaków handlowych), pożarów i epidemii stały się wsią liczącą w 1827 roku tylko 29 domów i 244 mieszkańców. Już w XIX wieku Budziszewice posiadały szkołę elementarną do której uczęszczały dzieci z siedmiu sąsiednich wsi. Nowy budynek szkolny wybudowany został w 1865 roku. Od początku bieżącego wieku najszybciej rozwijającą się jednostką osiedleńczą były nadal Budziszewice. W latach 1906 i 1911r. powstał tutaj zespół kościelny (kościół parafialny p.w. Przemienienia Pańskiego) wraz z plebanią.

Od początku 1913 roku Budziszewice stały się siedzibą gminy, a od 1973 roku weszły w skład gminy Żelechlinek.

Ostateczny obszar gminy wyodrębniony został z podziału gminy Żelechlinek dokonanego 1 stycznia 1992 roku. Od tego czasu datuje się przyśpieszenie rozwoju funkcjonalno-przestrzennego obszaru gminy.

Następną jednostką osiedleńczą w obszarze gminy jest miejscowość Węgrzynowice – znane już w XVII wieku należały do rodu Pasek, z którego najstynniejszy przedstawiciel Jan Chryzostom (1636 +1701r.) wyprowadził się stąd w okolice Krakowa w 1667 roku..

Miejscowości Rękawiec, Mierzno i Modrzewie mają młodszą metrykę i ukształtowały się przy lokalnych traktach komunikacyjnych w drugiej połowie XIX wieku. W okresie tym, w tym obszarze Ziemi Rawskiej zakończony został proces kształtowania się sieci osiedleńczej.

Pozostałe miejscowości obszaru gminy pochodzą z przełomu XIX/XX wieku i związane są z funkcjami rolniczymi.

Źródło: za: *Historyczny rozwój przestrzeni* w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Budziszewice

3. Przestrzenna struktura gminy.

Elementy wyznaczające tożsamość obszaru:

- lekko pofałdowany krajobraz naturalny o dużych walorach estetycznych,
- otoczenie: obszar gminy praktycznie z trzech stron otoczony lasami
- kształt: obszar gminy przypomina nieregularną literę „L”
- wyjątkowo czysta ekologicznie przestrzeń (całkowity brak uciążliwych zakładów przemysłowych, z wyjątkiem drobnej działalności produkcyjnej),
- duże walory mikroklimatu lokalnego, którego parametry generowane są dużymi kompleksami leśnymi
- przestrzeń głównie rolnicza
- położenie gminy z dala od głównych krajowych ciągów komunikacyjnych oraz dogodny system komunikacji regionalnej.

Miejscowości gminy charakteryzuje zabudowa jednorodzinna o układzie zagrodowym, usytuowana wzdłuż dróg wojewódzkiej, powiatowych, gminnych i wewnętrznych. Istnieją również posesje pełniące charakter letniskowy dla ich właścicieli, zamieszkałych w mieście. Dominuje architektura wiejska charakterystyczna dla lat 70-ch, z coraz liczniej pojawiającymi się elementami współczesnej techniki budowlanej. Żadna z miejscowości nie wyróżnia się spośród pozostałych żadnymi elementami czyniącymi ją specyficzną architektonicznie.

Institucje urzędowe tj. Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Bank Spółdzielczy, Punkt Pocztowy, także Przychodnia Rodzinna, Zespół Szkół, Gminna Biblioteka i Kościół znajdują się w Budziszewicach.

Punkt Przedszkolny znajduje się w Rękawcu.

IV. INWENTARYZACJA ZASOBÓW GMINY.

Inwentaryzacja zasobów posłuży ujęciu stanu rzeczywistego gminy, określeniu jej kondycji i możliwości wykorzystania na rzecz rozwoju.

1. Środowisko geograficzno - przyrodnicze.

Gmina Budziszewice położona jest na obszarze płaskiej Równiny Piotrkowskiej. Morfologicznie jest to wschodni kraniec Wyżyny Łódzkiej, będącej wyniesioną równiną denudacyjną, oddzielającą Nizinę Mazowiecką od Niziny Kujawskiej. Teren jest równinny z pagórkami o deniwelacjach dochodzących do 20 m. Deniwelacje te pozostały w wyniku erozji wgłębnej rzeki Krzemionki i Piasecznicy i ich drobnych dopływów. Teren jest pozbawiony cieków wodnych, leży w sąsiedztwie wzgórz morenowych Żelechlinka, które stanowią wododział między zlewniami Bzury i Pilicy.

Pod względem geologicznym Gmina Budziszewice leży na pograniczu niecki łódzkiej i antyklinorium kujawsko-pomorskiego. Antyklinorium to przebiega z SE na NW i rozdziela dwie wielkie niecki kredowe; mazowiecką na wschodzie i łódzką na zachodzie. Budziszewice znajdują się w centralnej części małej synkliny, gdzie pod utworami czwartorzędowymi zalegają utwory górnej jury (oxford, kimerydy) wykształconych w postaci wapieni marglistych spękanych, wapieni twardych i wapieni marglistych twardych. Bezpośrednio na jurze zalegają utwory czwartorzędowe. Są to gliny pylaste, piaski drobno i średnioziarniste oraz gliny piaszczyste.

Występują dwa poziomy wodonośne: czwartorzędowe i jurajskie. Poziom czwartorzędowy o swobodnym lustrze wody występuje na głębokości ok.14m. Wodonoścem są piaski drobno- i średnioziarniste o miąższości ok.23m. Poziom jurajski występuje w obrębie wapieni i wapieni marglistych w przelocie 60,5-130m. Poziomy czwartorzędowy i jurajski są oddzielone – brak kontaktu hydraulicznego. Oba poziomy mają znaczenie gospodarcze, a ich zasobność można określić jako średnią. W użytkowaniu ziemi dominują na terenie gminy użytki rolne, które zajmują 2573,21ha, co stanowi 93% ogólnej powierzchni gospodarstw.

Źródło: za: Środowisko geograficzno-przyrodnicze gminy w Strategia Rozwoju Gminy Budziszewice, 1998r.

Pod względem wód podziemnych rejon gminy Budziszewice pokrywa się w całości z obszarem Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 404 Koluszki-Tomaszów. Powierzchnia zbiornika wynosi 1109km², zasoby 350 000m³/d. Jakość wód zaliczona została do klasy II oraz III.

Główny problem ochrony wód podziemnych to różnorodne zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego i bytowego oraz zanieczyszczenia atmosferyczne. Z kolei na degradację wód powierzchniowych wpływają przede wszystkim tzw. dzięki zrzuty ścieków z terenów zabudowanych, trafiające do gruntów, rowów melioracyjnych, bądź bezpośrednio do cieków.

Źródło: Cele ekologiczne na lata 2008-2015 w Program ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Budziszewice.

Brak uciążliwych zakładów przemysłowych, z wyjątkiem rzemiosła produkcyjnego oraz duże kompleksy leśne graniczące z obszarem gminy przemawiają za czystą ekologicznie przestrzenią oraz dużymi walorami mikroklimatu lokalnego. Jednak emisja pyłów i gazów z indywidualnych palenisk węglowych, małych kotłowni i także funkcjonujących zakładów produkcyjno-usługowych wpływa negatywnie na jakość powietrza.

Aktualny stan różnorodności biologicznej i krajobrazowej gminy jest wypadkową oddziaływań antropogenicznych i naturalnych procesów przyrodniczych, przy czym to głównie działania gospodarcze kształtują stan środowiska i przyrody terenu. Poza wymienionymi wyżej emisjami zanieczyszczeń, odprowadzaniem nieoczyszczonych ścieków, zagrożeniem dla środowiska są także pożary i występujące na terenie gminy susze, będące skutkiem zmian klimatycznych.

Kontynuacja podjętej przez gminę na przestrzeni ostatnich kilku lat racjonalizacji gospodarki wodno-ściekowej i odpadami, także podejmowanie innych przedsięwzięć w ochronę stanu i poprawę jakości środowiska, zapobiegających skutkom zmian klimatu oraz pożarom, wzmacniających system ratownictwa w tym zakresie przyczynią się do rozwoju gminy z jednoczesnym zachowaniem równowagi przyrodniczej, zwiększą atrakcyjność i konkurencyjność gospodarczą gminy.

2. Turystyka, rekreacja.

Położenie gminy sprawia, iż jest ona doskonałym miejscem do wypoczynku. Przesadzają o tym zwłaszcza obszary położone w zacisznych miejscach, w pobliżu lasu, z dala od głównych dróg. Fakt ten pretenduje gminę do rozwoju turystyki głównie pobytowej. Dominującą formą są własne domy na terenie gminy przeznaczone do zamieszkiwania w okresie letnim czy w weekendy. Zauważa się tendencje do jej rozwijania. Rośnie bowiem zainteresowanie zakupem działek budowlanych na cele wypoczynkowe przez ludzi z okolicznych miast zwłaszcza z Łodzi. Są oni zainteresowani działkami położonymi we wsiach z dala od ruchliwych szlaków, w otoczeniu ładnego krajobrazu. Czyste środowisko jest dużym walorem dla gminy; mikroklimat lokalny, którego parametry generowane są dużymi otaczającymi gminę z trzech stron kompleksami leśnymi, jest jednym z podstawowych elementów wyznaczających tożsamość gminy. W przeważającej mierze są to lasy iglaste. Możliwość łatwego i szybkiego dotarcia do lasu z racji bliskiego położenia każdej miejscowości, przesądza, iż jest on miejscem spacerów, wycieczek rowerowych, grzybobrania, wypraw na jagody. Szczególnymi atrakcjami otaczającego gminę lasu są naturalny zbiornik wodny zwany „Subiną”, obszar porośnięty różanecznikami oraz urządzony użytek ekologiczny. Pięknie zagospodarowane naturalne zbiorniki wodne w Węgrzynowicach stanowią również swoistą atrakcję turystyczną. Dopełnieniem tego waloru jest czysta ekologicznie przestrzeń; całkowity brak uciążliwych zakładów przemysłowych, z wyjątkiem małych zakładów produkcyjnych.

Mieszkańcy miast przejawiają również zainteresowanie wynajęciem, na czas lata, pokoi u rolników-mieszkańców gminy. Mieszkańcy gminy mimo pozytywnego nastawienia do tej formy turystyki nie wykazywali dotychczas większego zaangażowania w tworzenie gospodarstw agroturystycznych.

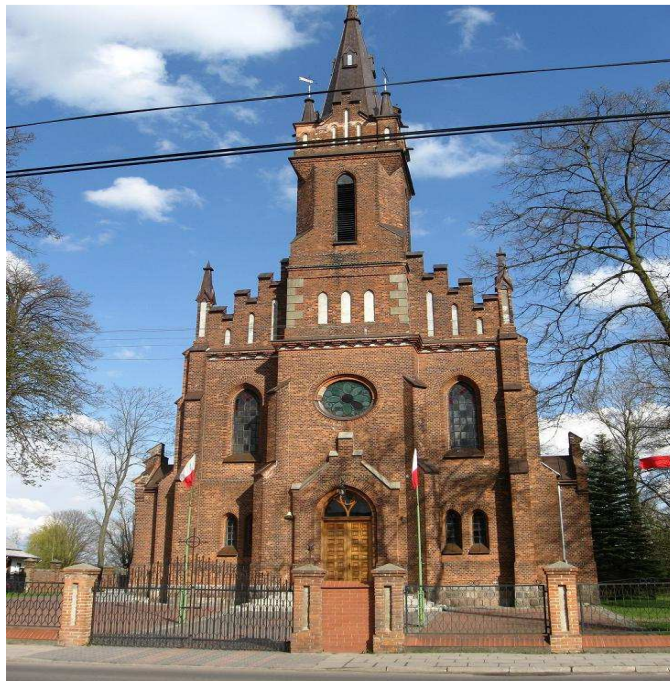
Dla zapewnienia warunków rozwoju między innymi turystyki i rekreacji, gmina Budziszewice na przestrzeni ostatnich ośmiu lat podjęła i zrealizowała szereg przedsięwzięć służących umocnieniu swoich funkcji turystycznych, rekreacyjnych. Dzięki nim, Gmina służy ciekawą ofertą pod względem infrastruktury technicznej: place zabaw w Budziszewicach, Mierznie i Rękawcu, miasteczko ruchu drogowego w Budziszewicach, ładnie urządzone centrum wsi poprzez zagospodarowanie zbiornika wodnego w Budziszewicach oraz terenu wokół „Budziszewicki Ryneček”, boiska sportowe w Budziszewicach, Węgrzynowicach i Rękawcu, lodowisko w Rękawcu, zagospodarowane zbiorniki wodne w Węgrzynowicach wraz z urządzonym terenem wokół.

Poza wspomnianymi wyżej walorami sprawiającymi, że gmina Budziszewice jest atrakcyjna dla spędzania wolnego czasu na jej terenie, warte zwiedzenia są również obiekty dziedzictwa kulturowego.

Dbłość o środowisko (m.in. promowanie zachowań zgodnych z zasadami ochrony przyrody i krajobrazu, urządzenie terenów zielonych, przyrodniczych ścieżek dydaktycznych) oraz kolejne przedsięwzięcia infrastrukturalne (m.in. cieszące się coraz większą popularnością ścieżki pieszo-rowerowe) są nieodzowne dla poprawy dostępu i jakości usług lokalnych w zakresie turystyki i rekreacji.

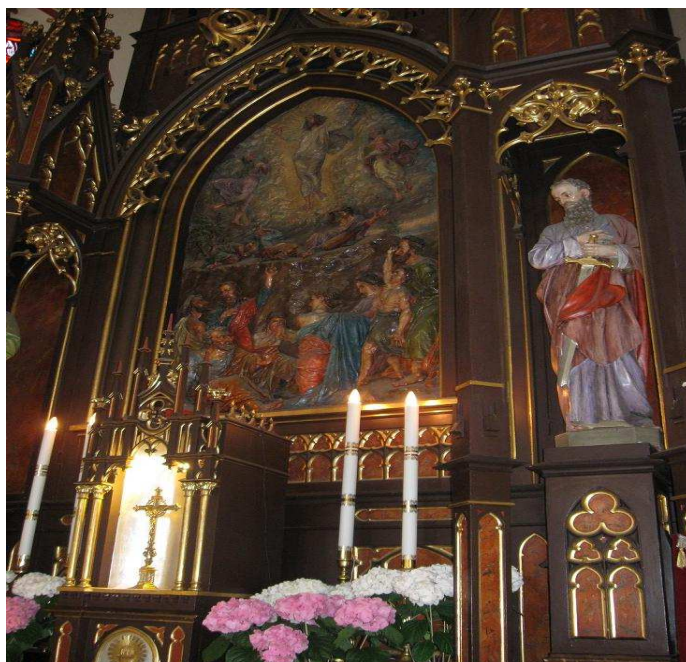
3. Obiekty dziedzictwa kulturowego.

W Budziszewicach znajduje się zabytkowy kościół parafialny rzymsko-katolicki i plebania przykościelna.

Kościół, widok od ul. Jana Chryzostoma Paska

Kompleks parafialno-kościelny wybudowany został w latach 1906-1911, w stylu gotyku nadwiślańskiego. Kościół jest budowlą jednonawową. Znajdują się w niej ołtarz główny przedstawiający Przemienienie Pańskie oraz dwa ołtarze boczne: prawy z figurą Matki Boskiej i lewy z figurą Chrystusa.

Ołtarz główny Kościoła w Budziszewicach

Kościół wraz z cmentarzem przykościelnym wpisany jest do rejestru zabytków, natomiast plebania przykościelna ujęta jest w ewidencji konserwatorskiej.

Obiekty zabytkowe znajdują się również w miejscowościach:

- Węgrzynowice: park dworski z XVIII wieku – ujęty w rejestrze zabytków i dwór Jana Chryzostoma Paska z XVIII wieku – ujęty w ewidencji konserwatorskiej.

Właścicielami tych obiektów są osoby prywatne.

- Teodorów: cmentarz ewangelicki ujęty w ewidencji konserwatorskiej.

Istotną wartość przedstawia pomnik na grobie zmarłego proboszcza tutejszej parafii Józefa Dobrowolskiego, znajdujący się na powstałym w 1870 roku cmentarzu rzymsko-katolickim w Budziszewicach. Jest on piękną budowlą z 1900 roku o charakterze zabytkowym. Na cmentarzu tym warte odwiedzenia są także dwa groby wojenne, w tym symboliczny grób żołnierzy – ofiar Katynia, kampanii wrześniowej i powstania warszawskiego.

Swoistą wartość religijną i sentymentalną przedstawiają liczne przydrożne kapliczki.

4. Zagospodarowanie przestrzenne

4.1. Budownictwo

Politykę przestrzenną w tym zasady zagospodarowania przestrzennego całego obszaru gminy Budziszewice określa studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy uchwalone Uchwałą Nr XIX/77/2000 Rady Gminy Budziszewice z dnia 27 września 2000 roku.

Dla fragmentu wsi Budziszewice obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego przyjęty uchwałą Nr XIII/71/12 Rady Gminy Budziszewice z dnia 27 kwietnia 2012r., ustalający przeznaczenie objętego nim fragmentu pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną.

Dla pozostałego obszaru wsi Budziszewice jak i całej gminy sposób zagospodarowania i warunki zabudowy ustala się w drodze decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, natomiast lokalizację inwestycji celu publicznego w drodze decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego. W 2014 roku wydano 15 decyzji o warunkach zabudowy oraz 2 decyzje celu publicznego, w 2015 roku wydano 21 decyzji o warunkach zabudowy i 3 decyzje celu publicznego. W okresie I-III 2016r. wydano 4 decyzje o warunkach zabudowy. Decyzji lokalizacji celu publicznego nie wydano .

Zdecydowana większość decyzji o warunkach zabudowy dotyczy budowy , rozbudowy lub przebudowy budynków mieszkalnych. Powstawanie nowych budynków nie wyróżnia w sposób szczególny określonego obszaru, charakteryzuje się natomiast równomiernym rozłożeniem na obszarze gminy. Do miana osiedla domów jednorodzinnych pretenduje obszar (własność Gminy) wydzielony pod budownictwo mieszkaniowe w Budziszewicach. Atrakcyjne położenie i ceny przesądzają o sukcesywnej ich sprzedaży oraz rosnącym zainteresowaniem ich kupna. W zakresie budownictwa mieszkaniowego zauważa się tendencje osiedlania w gminie przez młodych ludzi, w tym ludzi spoza gminy.

Działania promujące gminę jako miejsce atrakcyjne do zamieszkania, poparte zapewnieniem niedrogich i uzbrojonych działek z pewnością posłużą rozwojowi budownictwa mieszkalnego. Podobnie , realizacja przez Gminę inwestycji w budownictwo wielorodzinne o najnowszej technologii będzie szansą na napływ mieszkańców .

4. 2. Infrastruktura techniczna.

4.2.1. Gospodarka wodno-ściekowa, odpadami, energetyczna, telekomunikacja.

Gmina zwodociągowana jest w 100%. Niemniej nie wszystkie nieruchomości przyłączone są do sieci. Nieruchomości przyłączone stanowią 99% ogółu. Wodociągi obsługiwane są przez trzy hydrofornie: w Zalesiu, Budziszewicach i Mierznie. Dwa ostatnie są ze sobą spięte, co umożliwia, w przypadku awarii któregoś , przetączenie na drugą hydrofornie. **Dopięcie do nich wodociągu obsługiwanego przez hydrofornię w Zalesiu zapobiegnie w przypadku jego awarii, problemowi braku wody w Zalesiu, Węgrzynowicach i Węgrzynowicach Modrzewiu. Dzięki temu komfort życia mieszkańców tego obszaru się poprawi, zwiększy się również ich poczucie bezpieczeństwa na wypadek pożaru. Wzmocnione także zostaną działania ratownicze środowiska przyrodniczego w przypadku pożaru.**

Lata 2010– 2015 to intensywny postęp w zakresie gospodarki ściekowej. Do tego czasu problem nieuregulowanej gospodarki ściekowej nie był w żaden sposób rozwiązany.

W 2010 roku w miejscowości Budziszewice wybudowano w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich gminną oczyszczalnię ścieków, o przepustowości 140m³/dobę.

Podłączono do niej wybudowaną w 2012 roku (również w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich) kanalizację w Budziszewicach w ulicy Jana Chryzostoma Paska , Osiedlowej i Sadowej, w następnym roku w ulicy Brzezińskiej, natomiast w 2015 roku w ulicy Letniskowej. Do sieci kanalizacyjnej przyłączone są 73 nieruchomości, pozostało do przyłączenia ok. 120. Natomiast do skanalizowania pozostały ul. Leśna i Kolejowa w miejscowości Budziszewice oraz miejscowość Nowy Józefów.

Dla pozostałych miejscowości Gminy przyjęto rozwiązanie polegające na budowie przydomowych oczyszczalni ścieków. W 2010 roku wybudowano, w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, 58 przydomowych oczyszczalni ścieków . Stanowi to ok. 20 % nieruchomości tego obszaru.

Podjęcie przez Gminę realizacji kolejnych projektów związanych z budową kanalizacji i przydomowych oczyszczalni ścieków niewątpliwie posłuży dalszemu rozwojowi gminy w tym rozwoju przedsiębiorczości , podniesieniu poziomu życia mieszkańców, zwiększeniu atrakcyjności inwestycyjnej. Projekty te wpłyną również na zmniejszenie ilości ścieków uwalnianych do środowiska w sposób niekontrolowany, co wpłynie na poprawę jakości gleb i wód.

Odpady stałe wytwarzane w nieruchomościach zamieszkałych na terenie gminy Budziszewice, odbierane są w ramach zorganizowanego przez Gminę wywozu odpadów komunalnych.

Gmina Budziszewice należy do Związku Międzygminnego „Bzura” z siedzibą w Łowiczu, skupiającego 21 gmin z północnej części województwa łódzkiego. Związek w grudniu 2015 roku rozpoczął budowę Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów Komunalnych w Piaskach Bankowych w gminie Bielawy . **Poprzez to przedsięwzięcie nastąpi zapewnienie gminom należącym do Związku ograniczenia składowania odpadów do minimum oraz zapobieżenie wzrostom opłat pobieranych od swoich mieszkańców z tytułu odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych wytwarzanych w ich nieruchomościach.**

Zaopatrzenie gminy w ciepło oparte jest na indywidualnych źródłach ciepła. Są to w przeważającej części kotłownie opalane węglem. Możliwość zgazyfikowania ma miejscowość Budziszewice, gdyż w jej południowo-zachodniej części przebiega rurociąg gazowy Koruszki-Tomaszów Mazowiecki.

Energia elektryczna – dostęp do usług w zakresie energetyki zapewnia mieszkańcom Zakład Energetyczny w Tomaszowie Mazowieckim. Wśród mieszkańców zauważa się coraz większe zainteresowanie odnawialnymi źródłami energii. **Przedsięwzięcia z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii posłużą ochronie środowiska naturalnego.**

Istniejąca **sieć telekomunikacyjna** zabezpiecza potrzeby mieszkańców w tradycyjnej sieci telekomunikacyjnej. Gmina natomiast jest obszarem o bardzo słabym zasięgu telefonii komórkowej. Rozwiązanie tak dużego dla mieszkańców problemu zapewni wybudowanie masztu telefonii komórkowej przez operatora zainteresowanego realizacją takiej inwestycji . *Dla mieszkańców przedsięwzięcie to ma znaczenie priorytetowe pod względem poczucia bezpieczeństwa, prowadzenia*

działalności gospodarczej czy też mieszkania w tej gminie. Dlatego też wsparcie przez władze gminy realizacji takiej inwestycji posłuży poprawie warunków życia i poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz rozwojowi przedsiębiorczości.

4.2.2. System komunikacji.

Układ komunikacyjny gminy Budziszewice tworzą:

- **droga wojewódzka nr 715 Ujazd – Koluszki – Brzeziny .**

Duże natężenie ruchu sprawia, iż droga ta rolę swą spełnia w stopniu jedynie dostatecznym. Nieodzowna jest nowa nawierzchnia, wybudowanie chodnika w kierunku stacji benzynowej, rozwiązanie kwestii ruchu na skrzyżowaniu w centrum Budziszewic poprzez poszerzenie drogi na tym odcinku i rozwiązanie organizacji ruchu poprzez np. zainstalowanie sygnalizacji świetlnej. Wąska droga przy jednocześnie dużym ruchu na tej drodze sprzyja tworzeniu korków w okolicy skrzyżowania, konieczności cofania samochodów jadących od Koluszek dla zapewnienia miejsca skręcającym w kierunku Koluszek samochodom ciężarowym . Ale bywa i tak, iż jadący od strony Koluszek w ogóle nie zauważają znaku STOP mimo właściwego oznakowania pionowego i poziomego , i wymuszają pierwszeństwo tłumacząc iż wąskie drogi sprawiają skrzyżowanie mało widocznym i złudzenie jazdy drogą z pierwszeństwem przejazdu . To elementy bardzo mylące kierowców , za ich przyczyną oznakowanie zauważane jest w ostatniej chwili bądź za późno.

- **drogi powiatowe:**

- *Budziszewice – Węgrzynowice Modrzewie nr 2920E* (przebiega przez wsie: Budziszewice-ul.J.Ch.Paska, Węgrzynowice i Węgrzynowice Modrzewie, z drogą bezpośrednio łączą się drogi gminne wsi Budziszewice, Teodorów, Nowy Józefów, Helenów, Zalesie, Węgrzynowice i Węgrzynowice Modrzewie).

Nawierzchnia asfaltowa, chodnik w Budziszewicach (odcinek ok. 1300 m)

i w Węgrzynowicach (odcinek ok. 450 m). Droga wymaga przebudowy wraz z przebudową w Budziszewicach znacznej części istniejącego chodnika i budową kolejnego i jednocześnie ostatniego odcinka chodnika przy ul.J.Ch.Paska, oraz budową kolejnego odcinka w Węgrzynowicach.

- *Budziszewice – Rękawiec nr 4300E* (przebiega przez wieś Mierzno, z drogą bezpośrednio łączą się drogi gminne wsi Józefów Stary, Mierzno i Nowe Mierzno)

Nawierzchnia asfaltowa, chodnik przez całą wieś Mierzno. Stan nawierzchni jezdni wymaga przebudowy drogi we wsi Mierzno.

-*Lubochnia – Żelechlinek nr 1303E* (przebiega przez wieś Nowy Rękawiec i Rękawiec, z drogą bezpośrednio łączą się drogi gminne wsi Agnopol, Nowy Rękawiec, Rękawiec).

Nawierzchnia asfaltowa, brak chodnika. Wymaga budowy chodnika we wsi Rękawiec.

- *Węgrzynowice - Stanisławów nr 4301E* (jest to droga łącząca drogi powiatowe nr 2920E i 1303E).

Nawierzchnia asfaltowa na odcinku położonym w granicach gminy Budziszewice (ok.170m) w stanie dobrym.

Drogi powiatowe stanowią połączenie miejscowości gminy z Budziszewicami - siedzibą gminy oraz Tomaszowem Mazowieckim-siedzibą powiatu.

- **drogi gminne:**

Tabela nr 2. Wykaz głównych dróg – kategoria dróg gminnych i pozostałe lokalne w gminie Budziszewice

Lp.	Nazwa drogi	Nr drogi	Długość w mb/nawierzchnia
1.	Budziszewice ul.Letniskowa	116051E	1300, asfalt
2.	Budziszewice ul.Leśna	-	1245 asfalt
3.	Budziszewice, ul.Osiedłowa	116052E	1000 asfalt
4.	Antolin-Adamów	-	1125 asfalt
5.	Droga przez Adamów	-	800 asfalt
6.	Budziszewice ul.Kolejowa	116053E	260 asfalt
7.	Budziszewice, ul.Graniczna – gr.gm.Ujazd-(st.kol.Wykno)	-	1050 tłuczeń
8.	Budziszewice, ul.Cmentarna	116054E	1225 asfalt, tłuczeń
9.	Józefów Stary	116055E	1600 asfalt
10.	Teodorów	-	1195 asfalt
11.	Nowy Józefów	116056E	500 asfalt
12.	Józefów Stary-Adamów	116057E	1000 asfalt
13.	Zalesie	116058E	1300 asfalt
14.	Agnopol	116059E	1500 asfalt
15.	Nowy Rękawiec	116060E	1470 asfalt
16.	Węgrzynowice Modrzewie – gr.gm.Żelechlinek-(Żelechlinek)	116061E	1350 asfalt
17.	Węgrzynowice Modrzewie (Wilanów)	-	850 asfalt
18.	Nepomucenów-Kolonia Rękawiec	116062E	1800 asfalt
19.	Nowe Mierzno	116063E	500 asfalt
19.	Węgrzynowice-Wyskitna	116064E	1350 asfalt
20.	Węgrzynowice – do szkoły	116065E	1310 asfalt
21.	Helenów	-	800 tłuczeń
22.	Budziszewice,ul.Brzezińska	-	80 asfalt

23.	Budziszewice, ul Spacerowa	-	80 gruntowa
24.	Budziszewice, ul.Szkolna	-	100 asfalt i kostka
25.	Budziszewice, ul.Bartoszówka	-	425 tłuczeń
26.	Budziszewice, ul.Sadowa	-	750m, na odcinku 200m kostka, pozostały odcinek nawierzchnia gruntowa
27.	Teodorów-ul. Bartoszówka w Budziszewicach	-	1100, asfalt i tłuczeń

Drogi wymienione w tabeli łączą poszczególne miejscowości w gminie, służą połączeniu z miejscowościami spoza gminy, są również drogami dojazdowymi do pól, lasów, większość łączy się z drogami wyższej kategorii, a niektóre z nich bezpośrednio z obiektami użyteczności publicznej.

Mając na celu ciągły rozwój społeczno-ekonomiczny gminy Budziszewice, sukcesywnie, na miarę możliwości finansowych, a przede wszystkim możliwości pozyskania środków ze źródeł zewnętrznych, podejmowane są remonty, modernizacje, budowy dróg. W 2004 roku ze środków unijnych w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR) Gmina wybudowała 2,2 km dróg. Gmina pozyskuje także dofinansowania z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych na remonty dróg lokalnych.

Drogi lokalne pełnią istotną rolę w systemie komunikacji z punktu widzenia możliwości dojazdu do pracy, szkół jak również dostępu do usług publicznych jak kultura, edukacja, opieka zdrowotna. Także z punktu widzenia podejmowania i prowadzenia na terenie gminy działalności gospodarczej. Inwestycje w poprawę stanu dróg wzmocnią obszar gminy pod względem szansy na powstawanie nowych zakładów i nowych miejsc pracy, szansy na wzrost budownictwa jednorodzinne i rekreacyjnego. Sprzyjać będą społecznej oraz gospodarczej integracji, rozwojowi oraz zwiększeniu bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego. Poprawią standard korzystania z budowanych lub modernizowanych dróg, co przełoży się na poprawę jakości i funkcjonalności dróg w gminie.

4.2.3. Obiekty i tereny.

Gmina dysponuje obiektami i terenami o charakterze użyteczności publicznej.

W Budziszewicach - w centrum miejscowości przy skrzyżowaniu dróg wojewódzkiej i powiatowej jest park wraz z układem wodnym, zrewitalizowany w 2013 roku.

Fragment parku w Budziszewicach

W terenie szkolnym znajdują się wybudowane w 2009 roku ogólnodostępny plac zabaw i miasteczko ruchu drogowego, oraz boisko szkolne wybudowane w 2010 roku.

Fragment placu zabaw w Budziszewicach

Fragment miasteczka ruchu drogowego w Budziszewicach

W centrum Budziszewic etapami urządzany jest także Budziszewicki Rynecek . Jest to teren przy Urzędzie Gminy. Powierzchnię 3051 m² utwardzono kostką z wyodrębnieniem charakteru przestrzeni, tj. place wielofunkcyjny, wypoczynkowy, rekreacyjno-wypoczynkowy i gospodarczy, wyposażono w oświetlenie najazdowe. W 2014/2015 wybudowano budynek administracyjno-usługowy. Na części placu nasadzono zieleni ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Urządzany Budziszewicki Rynecek

Budynek administracyjno usługowy wybudowany na placu urządzanego Budziszewickiego Ryneczku

W Budziszewicach wyróżnia się tereny pełniące funkcję ścieżek rowerowych i pieszych. Wymienić należy tutaj drogi usytuowane wzdłuż brzegu lasu i także ulicę Leśną, Osiedlową, Bartoszkówkę i Letniskową, wykorzystywane na przejażdżki rowerowe. Stąd mieszkańcy pragną usankcjonować ich charakter poprzez wybudowanie ścieżki rowerowej i szlaku pieszych w obszarach tych dróg. Mieszkańcy będą mogli wówczas wygodniej i bezkolizyjnie urządzać wyprawy piesze i rowerowe. Miejscowość stanie się bardziej atrakcyjna również dla turystów. Stanowiłaby część szlaku rowerowo-pieszego w gminie.

W Węgrzynowicach przy budynku świetlicy wiejskiej urządzono w 2013 roku boisko sportowe (środki UE w ramach LEADER). Natomiast w 2014/2015 roku zagospodarowano zaniedbany zbiornik wodny poprzez renowację trzech stawów, wybudowanie ciągów pieszych, placu wypoczynkowego z płyt tarasowych, wyposażenie w małą architekturę (środki UE w ramach PROW)

Fragment boiska sportowego z urządzoną zielenią przy świetlicy w Węgrzynowicach

Fragment zagospodarowanego zbiornika wodnego w Węgrzynowicach

Zagospodarowania i urządzenia wymaga również teren położony w centrum miejscowości przy skrzyżowaniu dróg powiatowych i drogi gminnej. Obecnie teren nieatrakcyjny, jego położenie sprawia, iż mocno wpisuje się w przestrzeń całego obszaru.

W Mierznie przy Domu Ludowym jest boisko wielofunkcyjne, plac wypoczynkowy z grillem (wybudowane w 2009r. ze środków UE w ramach PROW) .

Boisko wielofunkcyjne przy Domu Ludowym w Mierznie

Plac wypoczynkowy w grillem przy Domu Ludowym w Mierznie

Od 2014 roku funkcjonuje plac zabaw z wykorzystaniem energii odnawialnej (wybudowany ze środków UE w ramach LEADER).

Położenie tego terenu jest bardzo korzystne z punktu widzenia rekreacji i także turystyki. Tuż obok bowiem biegnie droga leśna łącząca wieś Mierzno z gminnym boiskiem sportowym w Józefowie Starym (oddalone ok.600 m). Droga ta pretenduje do przystosowania na ścieżkę rowerową i dla pieszych, obecnie však niejako w sposób naturalny funkcję tę pełni. Stanowiłaby ona atrakcyjną część oczekiwanego przez mieszkańców oraz osoby przyjeżdżające gościnnie, szlaku rowerowo-pieszego w gminie.

W Rękawcu - otoczenie Punktu Przedszkolnego to przestrzeń o charakterze rekreacyjno-sportowym. Są tam boisko wielofunkcyjne, lodowisko (urządzone w 2014 roku ze środków UE w ramach PROW) strefa reprezentacyjna (urządzona w 2013 roku ze środków UE w ramach LEADER). Całość wyposażona w elementy małej architektury i lampy solarne.

Fragment strefy reprezentacyjnej w Rękawcu

Dopełnieniem powstałego w Rękawcu centrum wsi będzie termomodernizacja budynku OSP wraz z urządzeniem jego otoczenia, znajdującego się w bezpośrednim sąsiedztwie terenu przedszkolnego.

Podjęmowane w ostatnich kilkunastu latach inwestycje w przestrzeń publiczną gminy uczyniły ją przyjazną i atrakcyjną dla mieszkańców i turystów. Zagospodarowane tereny i obiekty wespół z kolejnymi inwestycjami podnoszącymi ich standard jak również inwestycjami w obiekty i tereny jeszcze niezagospodarowane pozwolą atrakcyjność tę podnieść. Są elementami istniejącej przestrzeni, a inwestycja w nie jedną z zasad kształtowania polityki przestrzennej gminy.

4.3. Infrastruktura społeczna.

4.3.1. Kultura

Na przestrzeni minionych 10 lat podjęto szereg działań stwarzających warunki do organizowania przedsięwzięć kulturalnych i udziału społeczności gminnej w takich wydarzeniach.

W gminie funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna. Poza wypożyczalnią książek jest ona miejscem odbywania organizowanych przez nią wydarzeń (np. wernisaże prezentujące obrazy autorstwa malarzy tomaszowskiego stowarzyszenia o powiatowym zasięgu, jak również autorstwa młodzieży budziszewickiej, dzień bibliotekarza, spotkanie z autorem książek, choinka) jak również organizowanych przez miejscową szkołę (Dzień Matki, przedstawienia tematyczne). W Bibliotece funkcjonuje również mini pracownia komputerowa z dostępem do internetu służąca wszystkim mieszkańcom. W Bibliotece odbywają swoje zbiórki harcerze.

Działalności kulturalnej służą także Dom Ludowy w Mierznie i Świetlica w Węgrzynowicach wraz z urządzoną do dyspozycji mieszkańców pracownią komputerową Orange.

Pracownia Orange w świetlicy wiejskiej w Węgrzynowicach

Na rzecz wspierania rozwoju kultury, edukacji, kultywowania tradycji narodowych i regionalnych, aktywności społecznej i zrównoważonego rozwoju gospodarczego podejmują różne przedsięwzięcia działające na terenie gminy organizacje pozarządowe, do których należą: Stowarzyszenie Kobiet Kreatywnych SZYK w Budziszewicach, Koło Gospodyń Wiejskich Mierzniarki, Koło Gospodyń Wiejskich w Rękawcu i Koło Gospodyń Wiejskich w Węgrzynowicach, Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Budziszewice, Ochotnicze Straże Pożarne w Budziszewicach i Rękawcu, Ludowy Zespół Sportowy, Fundacja Ex Litteris Libertas w Węgrzynowicach.

W roku 2014 powstała i funkcjonuje gminna orkiestra dęta.

Stworzenie wymienionej wyżej bazy lokalowej (przy udziale środków unijnych PROW) przebudowano pomieszczenia Biblioteki, wyremontowano budynki po byłych szkołach z przeznaczeniem

na świetlicę i dom ludowy) jak również powstanie i działalność wymienionych organizacji pozarządowych (z wyjątkiem OSP i LZS) miało miejsce w latach 2005 – 2015.

Mimo tych przedsięwzięć, infrastruktura kulturalna w gminie wymaga dalszego inwestowania, poziom obecnie świadczonych podstawowych usług kulturalnych na rzecz mieszkańców wymaga ulepszenia i rozwijania. Dzięki temu jakość życia mieszkańców się poprawi.

4.3.2. Oświata

Na terenie gminy funkcjonuje Zespół Szkół w Budziszewicach. W jego strukturę organizacyjną wchodzi Publiczne Gimnazjum w Budziszewicach i Szkoła Podstawowa w Budziszewicach, od 2008 roku Punkt Przedszkolny w Rękawcu. Budynek szkoły istnieje 20 lat. Stan dobry. Niezbędne remonty wykonywane są na bieżąco. Sukcesywnie, w miarę możliwości finansowych, podejmowane są remonty podnoszące standard budynku jak również wyposażane są sale dydaktyczne, na przykład w 2015 roku wyposażono oddział przedszkolny w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Oddział Przedszkolny w Zespole Szkół w Budziszewicach-po doposażeniu

Przed budynkiem teren zieleni urządzony ze środków WFOŚiGW, odnawiany i powiększany w ramach realizowanych przez szkołę programów edukacyjnych. Także plac zabaw i miasteczko ruchu drogowego wykorzystywane do zapoznawania uczniów w praktyce z zasadami ruchu drogowego.

Fragment urządzonej zieleni w otoczeniu Zespołu Szkół w Budziszewicach

Dzieci zamieszkałe w wiejskiej gminie Budziszewice, mają jednak wciąż ograniczony dostęp do usług w zakresie edukacji. Dlatego też niezbędne jest podejmowanie dalszych przedsięwzięć zapewniających wyrównywanie szans naszych dzieci wiejskich w stosunku do szans dzieci zamieszkałych w miastach. Przedsięwzięć poprawiających warunki nauki poprzez realizację inwestycji w obiekt szkoły, przedszkola, w tym wyposażenie sal lekcyjnych w pomoce naukowe. Także przedsięwzięć służących rozwijaniu indywidualnego podejścia do ucznia, podnoszeniu kompetencji kadry nauczycielskiej, podnoszeniu u uczniów kompetencji kluczowych, właściwych postaw i umiejętności niezbędnych do wyboru kierunku dalszej nauki i na rynku pracy.

4.3.3. Ochrona zdrowia

Mieszkańcy gminy mają świadczoną opiekę lekarza rodzinnego, pediatry, kardiologa i stomatologa. Z usług specjalistów korzystają w poradniach specjalistycznych głównie przy Tomaszowskim Centrum Zdrowia lub w prywatnych gabinetach.

Nieruchomość, na której mieści się budynek Przychodni Rodzinnej jest własnością gminy od 2004r. Od tego czasu podwyższono standard usług świadczonych na rzecz pacjentów poprzez termomodernizację budynku z wymianą okien i drzwi, przy udziale środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi. Zmodernizowano również wewnątrz budynku pomieszczenia i toalety, także schody zewnętrzne z jednoczesnym dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz wybudowano parking.

Przedmiotowa nieruchomość jest jedyną w gminie wykorzystywaną na organizację i świadczenie usług lekarskich, stąd funkcja jaką pełni nadaje temu obszarowi szczególnego znaczenia dla zaspokojenia potrzeb zdrowotnych mieszkańców i zarazem sprzyja nawiązywaniu kontaktów społecznych. Umocnienie jej zatem poprzez przedsięwzięcia w urządzenie terenu, z pewnością podniesie standard usług zdrowotnych, jak również podniesie atrakcyjność wsi, gminy. Tym samym poprawi jakość życia mieszkańców.

4.3.4. Sport

Przy Zespole Szkół w Budziszewicach jest sala gimnastyczna i boisko sportowe wielofunkcyjne. Boiska wielofunkcyjne są również w Węgrzynowicach, Mierznie i Rękawcu. W miejscowości Józefów Stary funkcjonuje boisko do piłki nożnej z wybudowanym w 2005 roku budynkiem socjalnym (ze środków UE). Przedsięwzięcia te były wyjściem naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców. Rosnące jednak zainteresowanie czynnym spędzaniem wolnego czasu i różnorodnymi formami sportu nakreśla konieczność dążenia do dostosowania infrastruktury do potrzeb mieszkańców. Odbędzie to poprzez doposażenie i modernizację istniejącego zaplecza sportowego jak również urządzenie kolejnych miejsc o charakterze sportowo-rekreacyjnym.

Inwestycje w infrastrukturę sportową zwiększą dostępność do aktywnego stylu życia mieszkańców i poprawią jakość warunków życia w gminie.

5. Kapitał społeczny i ludzki.

Mieszkańcy Gminy to ludzie głównie w średnim wieku. Znaczną grupę stanowią ludzie młodzi. Ostatnie lata charakteryzuje tendencja osiedlania się w gminie młodych rodzin. Generalnie, mieszkańcy charakteryzują się dużą aktywnością społeczną, zaangażowani w życie swoich wsi i gminy, chętnie uczestniczą w przedsięwzięciach społecznych i kulturalnych. Podkreślenia wymaga coraz bardziej zauważalna aktywność i utożsamianie się z miejscem zamieszkania tutejszej młodzieży. Zdolność do integracji, pomysłów i ich realizacji przejawia się chociażby w utworzeniu i działalności drużyny harcerskiej, czy też drużyny piłkarskiej. Młodzież aktywnie działa również w Klubie Sportowym Zjednoczeni.

Wyrazem aktywności społecznej są powstałe na przestrzeni ostatnich dziewięciu lat stowarzyszenia kobiet, koła gospodyń wiejskich, stowarzyszenie gminy Budziszewice. W kultywowaniu tradycji, zwłaszcza obrzędów kościelnych wkład swój wnoszą również ochotnicze straże pożarne. Organizacje te, nie nastawione na zysk własny, działają na rzecz społeczności zaspokajając ich potrzeby, a tym samym przyczyniają się do budowania silnego społeczeństwa

Źródłem mającej miejsce intensyfikacji wspólnego działania jest silna potrzeba przyspieszenia rozwoju gminy i poprawy warunków życia mieszkańców, zmniejszenia dysproporcji w dostępie do podstawowych usług publicznych w stosunku do mieszkańców miast. Dlatego też zaangażowanie w ramach miejscowości i gminy mieszkańcy przenoszą na współpracę o zasięgu ponad gminnym. Efektem tego jest członkostwo kilku mieszkańców gminy w organach Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania „BUD-UJ Razem” powstałego kilka lat temu w wyniku porozumienia międzygminnego gminy Budziszewice i gminy Ujazd, którego celem jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Kilku mieszkańców jest przedstawicielami gminy Budziszewice w Stowarzyszeniu gmin regionu południowo-zachodniego Mazowsza z siedzibą w Ujeździe, prowadzącego działalność wspomagającą rozwój wspólnot i społeczności lokalnych w obszarach: działalność międzynarodowa, wspólnoty lokalne, aktywność społeczna.

Otwartość na wyzwania , pomysłowość młodzi i młodych mieszkańców oraz doświadczenie i zaangażowanie starszych to duży potencjał rozwojowy gminy.

Silne społeczeństwo wpływa na gospodarkę i na jakość życia. Nieodzowne są zatem przedsięwzięcia służące aktywizacji społeczeństwa, kształtowania społeczeństwa obywatelskiego poprzez wspieranie szkoleń, programów edukacyjnych promujących postawy prospołeczne, proobywatelskie i proekologiczne m.in. w szkole, wspieranie aktywności młodych i starszych, upowszechnianie i rozwój sposobów partycypacji obywatelskiej w funkcjonowanie gminy. Usprawnienie komunikacji w relacji władze gminy-społeczeństwo , w szczególności z wykorzystaniem nowoczesnych technologii z pewnością posłuży bieżącemu przepływowi informacji , wykorzystaniu pomysłów mieszkańców, umocnieniu utożsamiania się mieszkańców z podejmowanymi przez władze gminy przedsięwzięciami, utożsamiania się z gminą Budziszewice, integracji społecznej. Aktywizacji społeczeństwa posłużą również inwestycje podejmowane we wszystkich obszarach rozwoju nakreślonych w niniejszym Planie.

6. Gospodarka i rolnictwo.

6.1. Działalność gospodarcza.

W gminie Budziszewice działalność gospodarczą prowadzą 232 podmioty. Na przestrzeni ostatnich ośmiu lat liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 112.

Tabela 3. Zestawienie wpisów, zmian i wykreśleń w ewidencji działalności gospodarczej w latach 2014-marzec 2016.

	2014	2015	I-III 2016
Wpisy	9	8	6
Zmiany	35	36	5
Wykreślenia	9	5	3

Liczba wpisów 9 i 8 rocznie i 6 w I kwartale 2016 roku informują o niewielkim ruchu pod względem podejmowania nowych działalności, niemniej w małej gminie Budziszewice pozytywnie świadczą o tendencjach w tym obszarze. Każda bowiem próba podjęcia działalności jest dobrą oznaką w kontekście nie poddawania się wykluczeniu, dążeniu do celu.

Korzystnym zjawiskiem są też zmiany dokonywane w przedmiocie prowadzonej działalności , a zwłaszcza jego rozszerzanie, przeprofilowanie. Podejmujący takie wyzwania niejednokrotnie dowodzą, iż opłacalność i rozwój firm nie są uwarunkowane jedynie liczebnością mieszkańców i potrzebami lokalnego rynku, lecz potrzebami rynku regionalnego, krajowego i także międzynarodowego.

Niekorzystnie o stanie przedsiębiorczości świadczą wykreślenia.

Wśród przedsiębiorców podkreślana jest potrzeba kształtowania struktur przestrzennych podnoszących atrakcyjność i sprawiających gminę terenem konkurencyjnym dla inwestorów, także potrzeba zapewnienia korzystniejszych warunków dla podejmowania i prowadzenia w gminie działalności gospodarczej.

Bardzo istotną dla rozwoju przedsiębiorczości jest potrzeba działań edukacyjnych mieszkańców, rozszerzających horyzonty możliwości , uwarunkowań , organizacji i radzenia sobie

w biznesie , działań pobudzających świadomość mieszkańców i inspirujących do podejmowania działalności gospodarczej . Także potrzeba kształtowania postaw przedsiębiorczych już wśród najmłodszych , co w istocie ma już miejsce dzięki podejmowaniu i realizacji przez Zespół Szkół już po raz drugi projektu w ramach programu „Na własne konto „ . Celem projektu jest poszerzenie wiedzy ekonomicznej, kształtowanie postaw przedsiębiorczych i umiejętności planowania własnej ścieżki zawodowej wśród uczniów gimnazjum z terenów gmin wiejskich.

Podejmowanie przedsięwzięć wychodzących naprzeciw potrzebom jest konieczne z punktu widzenia rozwoju przedsiębiorczości i w efekcie rozwoju gminy. Osiągnię się to poprzez inwestycje w poprawę stanu infrastruktury technicznej i społecznej, organizację dla przedsiębiorców i pozostałych mieszkańców szkoleń , motywację mieszkańców do udziału w szkoleniach, kontynuację realizacji programów edukacyjnych młodzieży szkolnej ,działania służące nawiązaniu współpracy z innymi państwami w celu znalezienia rynku zbytu, wymiany doświadczeń i dobrych praktyk.

6.2. Rolnictwo.

W gminie Budziszewice gospodarcze wykorzystanie zasobów oparte jest na działalności rolniczej, prowadzonej w gospodarstwach indywidualnych.

Fragment Gminy Budziszewice –przestrzeń rolnicza

Wyróżnia się gospodarstwa duże o powierzchni 10-30 ha oraz pojedyncze o pow.ok.80 ha. Ich właściciele prowadzą nowoczesne formy gospodarowania wysokiej klasy sprzętem rolniczym, pozyskują środki finansowe na modernizację gospodarstw z funduszy Unii Europejskiej. Wciąż jednak wielu rolników nie posiada pełnej wiedzy o możliwych źródłach dofinansowania i jego zakresie.

Dominują gospodarstwa o powierzchni od 2 do 5 ha. Ich wielkość przesądza o tym, iż rolnicy nie są one w stanie prowadzić produkcji specjalistycznej na większą skalę, ani też stosować nowoczesnej technologii. Nie zapewniają także wystarczających dochodów. Toteż niektórzy właściciele drobnych gospodarstw zainteresowani są powiększaniem arealów i wprowadzaniem

w swych gospodarstwach nowoczesnych form gospodarowania, inni natomiast znajdują zatrudnienie poza własnym gospodarstwem rolnym jako że nie przynoszą one wystarczających dochodów.

Produkcja rolnicza to głównie zboża i rzepak, sporadycznie ziemniaki. Małe liczbę gospodarstw hodujących trzodę chlewną, tylko kilka gospodarstw opartych jest na produkcji mleka. Drogie nawozy i środki ochrony roślin sprawiają, iż koszty prowadzenia gospodarstw rolnych są wysokie. W ostatnich latach, na spadek produkcji i opłacalności prowadzenia działalności rolniczej mają małe opady, także niszczenie upraw przez zwierzynę leśną.

Walorem gminy jest położenie wśród otaczającego jej obszar lasu, czyste powietrze. Jest to bardzo korzystne z punktu widzenia możliwości rozwoju agroturystyki. Właściciele drobnych gospodarstw mimo pozytywnego nastawienia do tej formy turystyki nie wykazywali dotychczas większego zaangażowania w tworzenie gospodarstw agroturystycznych i płynących z tego tytułu dochodów. Na terenie gminy nie występują zarejestrowane gospodarstwa prowadzące działalność agroturystyczną. Jako barierę w podjęciu takiej działalności osoby nią zainteresowane wskazywały do niedawna na znikomą wiedzę w zakresie prowadzenia gospodarstw agroturystycznych. Obecnie dla zaznajomionych z zasadami i warunkami prowadzenia takich gospodarstw, barierą są, w ich odczuciu, wciąż trudnodostępne środki finansowe.

Czystość środowiska naturalnego przemawia także za rozwojem rolnictwa ekologicznego. Za celowością zaangażowania rolników w ekologiczną produkcję przemawia również ciągły wzrost zainteresowania ludności zdrową żywnością.

Produkty wytworzone w gospodarstwach rolnicy sprzedają na targowiskach w ościennych gminach. W gminie Budziszewice nie ma targowiska.

W obszarze tym nieodzowna jest pełniejsza informacja o możliwych, dostępnych źródłach dofinansowania działalności rolniczej, jak również działalności pozarolniczej powiązanej pośrednio z rolnictwem bądź jego otoczeniem. Także wspieranie edukacji rolników m.in. w przedmiocie możliwości prowadzenia różnych form gospodarstw, możliwości ukierunkowania na produkcję masową i produkty wysokiej jakości, zwiększenia konkurencyjności i modernizacji rolnictwa, w szczególności poprzez propagowanie informacji o szkoleniach, pomoc w organizacji profesjonalnego doradztwa ze strony instytucji do tego utworzonych.

V. MOŻLIWOŚCI I OGRANICZENIA ROZWOJU GMINY

Poprzez analizę SWOT postarano się przeanalizować mocne i słabe strony całego obszaru gminy Budziszewice oraz jej szanse i zagrożenia stwarzane przez otoczenie. Pozwala to na określenie obecnej sytuacji gminy oraz wizji przyszłości i jej mieszkańców.

Silne strony

- położenie gminy w województwie nakierowanym na kształtowanie regionu nowoczesnego i atrakcyjnego gospodarczo oraz przyjaznego dla mieszkańców
- czyste otoczenie i środowisko naturalne (obszar gminy praktycznie z trzech stron otoczony jest lasami)
- brak obiektów uciążliwych dla środowiska
- występowanie walorów turystyczno-historycznych
- istnienie Programu Ochrony Środowiska i Gospodarki Odpadami
- gminna oczyszczalnia ścieków, miejscowość Budziszewicach skanalizowana w 80%, kilkadziesiąt nieruchomości w innych miejscowościach wyposażonych w przydomowe oczyszczalnie ścieków
- prawidłowo zorganizowany system gospodarowania odpadami
- korzystne położenie komunikacyjne
- bliskość miast
- gmina zwodociągowana
- niższe niż w miastach ceny działek budowlanych, w tym na potrzeby średnich i małych firm
- tendencje przedsiębiorców w kierunku rozszerzania działalności, przeprofilowania
- zintegrowane społeczeństwo, aktywne i zaangażowane w życie gminy, współpracujące ze sobą
- silne poczucie utrzymania tradycji kulturowych
- relatywnie młode społeczeństwo wsi
- angażowanie się młodzieży w życie wsi
- organizacje pozarządowe
- chęć podnoszenia kwalifikacji przez mieszkańców
- boiska sportowe, place zabaw, urządzone centra miejscowości, miejsca rekreacji
- wyremontowane świetlice wiejskie
- gotowość mieszkańców do przyjmowania turystów
- wzrost zainteresowania rolników nowoczesnymi formami gospodarowania
- wzrost zainteresowania rolników korzystaniem z dostępnych środków pomocowych Unii Europejskiej
- wzrost zainteresowania młodych ludzi podejmowaniem działalności gospodarczej
- tendencja pozostawania przez młodych ludzi na wsi
- przedszkole na terenie gminy
- aktywność władz gminy w zdobywaniu środków zewnętrznych na realizację ważnych przedsięwzięć w gminie

Słabe strony

- bardzo słaby zasięg telefonii komórkowej
- słaby dostęp do Internetu
- niedostateczne wyposażenie dróg w chodniki
- potrzeba modernizacji układu komunikacji kołowej
- małe zainteresowanie podmiotów gospodarczych pozyskiwaniem środków pomocowych z UE
- zbyt mała baza lokalowa zespołu szkół
- brak doświadczenia w prowadzeniu gospodarstw agroturystycznych
- niewystarczająca infrastruktura turystyczna, rekreacyjna
- niewystarczający standard obiektów sportowych
- niewystarczający standard obiektów pełniących funkcje kulturalne

Szanse

- dostępność do środków pomocowych z Unii Europejskiej
- sprzyjająca polityka regionalna, w tym adresowana do rozwoju obszarów wiejskich ze strony rządu i władz województwa
- rozwój gospodarki, przetwórstwa i produkcji
- zainteresowanie mieszkańców miast spędzaniem wolnego czasu na terenie gminy Budziszewice
- rozwój turystyki rowerowej, krajoznawczej
- zainteresowanie ludzi spoza gminy kupnem działek budowlanych i osiedlaniem się w gminie Budziszewice

Zagrożenia

- zbyt wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej
- niska opłacalność produkcji rolnej

VI. MISJA, CELE, OBSZARY ROZWOJU GMINY.

Misja Gminy Budziszewice do 2020 roku:

Dbanie o wysoką jakość warunków życia i wszechstronną aktywizację społeczności lokalnej.

Inwentaryzacja zasobów pozwoliła ująć stan rzeczywisty gminy ze wskazaniem słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń dla jej rozwoju , a także umożliwiła zidentyfikowanie głównych obszarów problemowych.

Ma to wyraz w nakreśleniu celu strategicznego rozwoju gminy Budziszewice, **obszarów jej rozwoju wg przyjętych priorytetów**, celów szczegółowych umożliwiających realizację celu strategicznego .

Cel strategiczny

Zapewnienie warunków dla zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Budziszewice , z dostępem do usług lokalnych o wysokim standardzie i aktywną społecznością lokalną , z jednoczesnym zachowaniem równowagi przyrodniczej.

Priorytet 1. – obszar : Infrastruktura drogowa

Cel operacyjny: Poprawa jakości i funkcjonalności dróg oraz komfortu mieszkańców

Działania do realizacji w tym obszarze, w szczególności:

- budowa, modernizacja dróg lokalnych
- budowa, modernizacja chodników
- modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne źródła energii
- odwodnienia dróg.

Priorytet 2. – obszar: Atrakcyjność inwestycyjna, przedsiębiorczość i warunki bytowe ludności.

Cel operacyjny: Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej, wspieranie i rozwój przedsiębiorczości oraz umocnienie funkcji bytowych ludności.

Działania do realizacji w tym obszarze, w szczególności:

- inwestycje w infrastrukturę drogową , wodno-kanalizacyjną i inną służącą osiągnięciu celu
  - inwestycje w odnawialne źródła energii i źródła energooszczędne
- zapewnienie mieszkańcom dostępu do nowoczesnych form przekazu informacji
- uzbrojenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe
- tworzenie nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe, usługi
- wspieranie przedsięwzięć na rzecz poprawy zasięgu telefonii komórkowej
- tworzenie dogodnych warunków i wsparcie dla nowopowstających przedsiębiorstw
- kształtowanie wśród mieszkańców postaw przedsiębiorczych
- aktywizacja osób bezrobotnych, chcących podjąć pracę w nowym zawodzie lub działalność gospodarczą

- rozwój instytucji otoczenia biznesu w szczególności w oparciu o działalność Lokalnej Grupy Działania
- promowanie rozwoju agroturystyki i rolnictwa ekologicznego.

Priorytet 3. – obszar: Usługi publiczne

Cel operacyjny: Poprawa dostępności usług publicznych w tym standardu usług lokalnych

Działania do realizacji w tym obszarze, w szczególności:

- poprawa standardu form spędzania wolnego czasu
- poprawa stanu infrastruktury związanej z usługami publicznymi (budowa, rozbudowa, modernizacja, remont)
- budowa, modernizacja dróg lokalnych, chodników
- integracja lokalnej społeczności
- urządzenie siłowni zewnętrznych
- inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne, sportowe, rekreacyjne, turystyczne
- wspieranie rozwoju turystyki, kultury
- inwestycje w obiekty oświatowe
- zapewnienie bezpiecznych i atrakcyjnych warunków nauczania
- poprawa infrastruktury służącej realizacji zadań ochrony zdrowia
- szersze korzystanie technologii informatycznych i komunikacyjnych w usługach administracyjnych i edukacyjnych
- dbałość o środowisko.

Priorytet 4. – obszar: Przestrzeń publiczna i środowisko naturalne.

Cel operacyjny: Kształtowanie przestrzeni publicznej i ochrona środowiska przyrodniczego.

Działania do realizacji w tym obszarze, w szczególności:

- urządzenie terenów zieleni
- urządzenie centrów wsi
- dbanie o ład przestrzenny i jego funkcjonalność dla wszystkich mieszkańców Gminy
- spójną koncepcję rozwoju przestrzennego całego obszaru gminy
- inwestycje podnoszące atrakcyjność wsi dla mieszkańców, turystów i inwestorów
- inwestycje w tworzenie nowych obszarów kształtujących przestrzeń publiczną
- wykorzystywanie instalacji opartych o odnawialne źródła energii,
- przedsięwzięcia energooszczędne
- przedsięwzięcia w poprawę stanu otaczającego środowiska naturalnego
- przedsięwzięcia zapobiegające negatywnym skutkom zmian klimatycznych, pożarom i innym zagrożeniom środowisku naturalnemu
- poprawa zdrowotności mieszkańców
- właściwa gospodarka odpadami.

VII. Zadania inwestycyjne i inne przedsięwzięcia planowane do realizacji na lata 2016-2022

Planowane do realizacji w latach 2016-2022 zadania inwestycyjne i inne przedsięwzięcia, przedstawia poniższa tabela. Są one następstwem konsultacji z mieszkańcami gminy i radnymi Rady Gminy z jednoczesnym uwzględnieniem istniejących możliwości pozyskania na ich realizację środków finansowych ze źródeł zewnętrznych, a przede wszystkim środków unijnych w ramach programowania na lata 2014-2020.

Tabela zadań i przedsięwzięć nie ma charakteru ostatecznego, może być weryfikowana w zależności od potrzeb mieszkańców i nadarzających się szans realizacji w ramach dostępnych programów akcesyjnych.

Tabela nr 4.

Lp.	Nazwa zadania	Okres realizacji	Szacunkowa wartość w tys.zł.	Źródła finansowania		
				Środki własne z budżetu gminy	Środki UE	Inne źródło
Infrastruktura drogowa						
1.	Przebudowa dróg na terenie gminy Budziszewice – ul.Osiedłowa	2016/2017	330,00	36,37%	63,63% PROW	-
1.	Przebudowa drogi w miejscowości Teodorów	2016/2017	350,00	36,37%	63,63% PROW	-
2.	Przebudowa dróg na terenie gminy Budziszewice- Węgrzynowice	2016/2017	330,00	36,37%	63,63% PROW	-
3.	Przebudowa drogi w miejscowości Zalesie	2016/2017	350,00	36,37%	63,63% PROW	-
4.	Przebudowa drogi w miejscowościach Nowy Rękawiec - Nepomucenów	2016/2017	250,00	40%	-	60% WFOGR
5.	Przebudowa drogi Nowy Rękawiec – Małe Mierzno	2016/2017	250,00	40%	-	60% WFOGR
6.	Przebudowa drogi w miejscowości Budziszewice – ul.Kolejowa	2016/2017	100,00	36,37%	63,63% PROW	-
7.	Przebudowa drogi w miejscowości Helenów	2017/2018	300,00	40,00%	-	60% WFOGR
8.	Przebudowa drogi w miejscowości Budziszewice – ul.Sadowa	2017/2018	350,00	36,37%	63,63% PROW	-
9.	Przebudowa drogi w miejscowości Agnopol	2017/2018	100,00	36,37%	63,63% PROW	-

10.	Przebudowa drogi w miejscowości Budziszewice – ul.Graniczna	2017/2018	100,00	36,37%	63,63% PROW	-
11.	Przebudowa drogi w miejscowości Budziszewice – ul.Letniskowa	2018/2019	300,00	36,37%	63,63% PROW	-
12.	Przebudowa drogi gminnej Węgrzynowice-Węgrzynowice Modrzewie	2017/2018	100,00	40%	-	60% WFOGR
13.	Przebudowa drogi w miejscowości Węgrzynowice Modrzewie (Wilanów)	2018/2019	200,00	36,37%	63,63% PROW	-
14.	Przebudowa drogi w miejscowości Budziszewice – ul. Cmentarna	2018/2019	150,00	36,37%	63,63% PROW	-
15.	Wymiana oświetlenia ulicznego na oświetlenie z wykorzystaniem nowych technologii	2017/2018	150,00	15%	85% RPO	-
16.	Budowa chodnika przy drodze powiatowej w miejscowości Rękawiec	2017/2018	200,00	50%	-	50% budżet powiatu
Infrastruktura wodno-ściekowa						
1.	Wykonanie kanalizacji sanitarnej w miejscowości Budziszewice ul.Kolejowa, Graniczna i Leśna oraz w miejscowości Nowy Józefów	2017/2018	1,5mln zł	26,37%	63,63% PROW	10% WFOŚiGW
2.	Stworzenie kompleksowego systemu gospodarki wodnej poprzez wykonanie nitki wodociągu Helenów-Zalesie i dodatkowej studni w miejscowości Mierzno	2017/2018	0,5 mln zł	36,37%	63,63% PROW	-
3.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	2018/2019	0,5 mln zł	36,37%	63,63% PROW	-
Kultura, turystyka, sport i rekreacja, centra wsi						
1.	Rewitalizacja centrum miejscowości Budziszewice – utworzenie „Budziszewickiego Ryneczku” jako wielofunkcyjnego centrum miejscowości etap II	2016/2017	150,00	36,37%	63,63% PROW	-
2.	Modernizacja kompleksu sportowo-rekreacyjnego w miejscowości Budziszewice poprzez	2016/2017	200,00	36,37%	63,63% PROW	-

	wykonanie nawierzchni poliuretanowych na bieżni boiska sportowego i na placu zabawa					
3.	Urządzenie siłowni zewnętrznych w miejscowościach Budziszewice, Węgrzynowice, Mierzno i Rękawiec	2016/2017	100,00	36,37%	63,63% PROW	-
4.	Wykonanie szlaku pieszo-rowerowego Mierzno-Helenów-Teodorów-Budziszewice ul.Letniskowa	2017/2018	800,00	15%	85% RPO	-
5.	Modernizacja boiska sportowego w Józefowie Starym	2017/2018	200,00	36,37%	63,63% PROW	-
6.	Termomodernizacja budynku OSP w Rękawcu i urządzenie otoczenia	2017/2018	150,00	36,37%	63,63% PROW	-
7.	Modernizacja Domu Ludowego w Mierznie-wykonanie c.o. i toalet	2017/2018	150,00	36,37%	63,63% PROW	-
8.	Adaptacja budynku administracyjno-usługowego w Budziszewicach z przeznaczeniem na działalność kulturalno-społeczną	2017/2018	200,00	36,37%	63,63% PROW	-
9.	Urządzenie centrum miejscowości w Węgrzynowicach	2017/2018	100,00	36,37%	63,63% PROW	-
10.	Poprawa funkcjonalności budynku OSP w Budziszewicach i urządzenie otoczenia	2017/2018	100,00	36,37%	63,63% PROW	-
11.	Stworzenie centrum gier strategiczno-operacyjnych w miejscowości Nowy Józefów	2018/2019	300,00	15%	-	85% MON
12.	Budowa kompleksu rekreacyjno-mieszkaniowego z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii z opcją wód geotermalnych w miejscowości Budziszewice	2018/2022	10 mln	10%	-	90% partnerstwo publiczno-privatne

Infrastruktura oświatowa						
1.	Budowa budynku Zespołu Szkół w Budziszewicach z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	2016/2017	1,4 mln	40%	-	20% MEN 40% NFOŚIGW
Odnawialne źródła energii						
1.	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budynkach na terenie gminy	2019/2019	1,0 mln	15%	85%RPO	-
Budownictwo mieszkaniowe						
1.	Otwarcie nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe w miejscowości Budziszewice ul.J.Ch.Paska-ul.Osiedlowa	2019/2020	100,00	25%	75% RPO	-

VIII. Podsumowanie

Planowane do realizacji zadania i przedsięwzięcia są kontynuacją podjętych w latach 2004-2015 działań na rzecz rozwoju gminy. Ówczesne potrzeby mieszkańców, stan zasobów zostały głęboko zweryfikowane, co pozwoliło ustalić priorytety w obecnych uwarunkowaniach i tym samym zapewnić skuteczność tejże kontynuacji w kontekście gwarancji zapewnienia warunków dla zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Budziszewice, z dostępem do usług lokalnych o wysokim standardzie i aktywną społecznością, z jednoczesnym zachowaniem równowagi przyrodniczej.

W bezpośrednim wdrożeniu Planu Rozwoju Lokalnego oraz jego monitorowaniu weźmie udział Wójt Gminy wraz z merytorycznymi pracownikami podległego Urzędu Gminy.

Monitorowanie będzie polegało na bieżącym analizowaniu stanu realizacji Planu, zgodności z założeniami i priorytetami.

O podjętych działaniach i przebiegu realizacji Wójt Gminy będzie informował Radę Gminy na sesjach.

O stanie realizacji planowanych zadań mieszkańcy będą informowani na bieżąco za pośrednictwem strony internetowej gminy, poprzez co będą mieć zapewnioną możliwość monitorowania realizacji Planu.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Budziszewice zostanie umieszczony na stronie internetowej Urzędu Gminy i będzie dostępny dla wszystkich zainteresowanych. W ten sposób zostanie poddany ciągłej konsultacji społecznej.

W okresie jego funkcjonowania mieszkańcy, instytucje, organizacje i stowarzyszenia działające na terenie gminy będą mogli wносить swoje propozycje, sugestie w celu dostosowania do aktualnych potrzeb, weryfikacji celów i zadań inwestycyjnych w nim ujętych.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Budziszewice w miarę potrzeb będzie aktualizowany.